

เอกสารประกอบการบรรยาย

หลักสูตรการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างคุณลักษณะ
4 ประการ เพื่อยกระดับความฉลาดรู้ (PISA) ด้านการอ่าน

ภายใต้โครงการ “การพัฒนาคุณลักษณะ 4 ประการ เพื่อยกระดับความฉลาดรู้
โดยการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะสู่โรงเรียนต้นแบบเชิงพื้นที่
ในจังหวัดบุรีรัมย์”

ดำเนินงานโดย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

โมดูลที่ 3 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสมรรถนะด้วย
แนวคิดย้อนกลับ

โมดูลที่ 4 การวัดและประเมินผลด้านการอ่านตามแนวทาง PISA 2025

วิทยากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สันติภาพ ชารัมย์

อาจารย์ประยุทธ จิตรราช

(สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์)

โมดูลที่ 3 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ภาษาไทยเชิงสมรรถนะด้วยแนวคิดย้อนกลับ

วัตถุประสงค์รายโมดูล:

1) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงแก่นแท้ของ Active Learning ที่เชื่อมโยงกับกระบวนการอ่านเชิงวิพากษ์

(ครูผู้เข้าอบรมจะต้องสามารถวิเคราะห์และอธิบายได้ว่าการให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ สังเคราะห์ข้อมูล และสะท้อนความคิดผ่านตัวบทนั้น มีความสำคัญและแตกต่างจากการนั่งฟังการบรรยายหลักภาษาแบบดั้งเดิมอย่างไร ความเข้าใจในจุดนี้จะเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้ครูมองเห็นภาพรวมของการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง)

2) การรังสรรค์และพัฒนาทักษะเชิงปฏิบัติการในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

(ครูผู้เข้าอบรมจะต้องสามารถออกแบบกิจกรรม Active Learning ที่ท้าทายความคิดและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญา ผู้สอนจะได้ฝึกฝนการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดพื้นที่ให้นักเรียนได้ร่วมกันถกเถียง แลกเปลี่ยนมุมมอง และแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์จำลองหรือกรณีศึกษา โดยสามารถบูรณาการและสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 ประการตามพระบรมราโชบายเข้ากับตัวบทอ่านได้อย่างสอดคล้องกลมกลืนและมีความหมาย)

3) การพัฒนาสมรรถนะด้านการออกแบบเครื่องมือประเมินผลที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก

(ครูผู้เข้าอบรมจะต้องสามารถสร้างเกณฑ์การประเมินหรือ rubric ที่สอดคล้องกับกิจกรรม Active Learning ได้อย่างกลมกลืน โดยเปลี่ยนผ่านจากการตรวจกระดาษคำตอบแบบถูกผิด มาเป็นการประเมินร่องรอยการคิด กระบวนการทำงานกลุ่ม และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมืองและการเป็นพลเมืองที่ดีในระหว่างที่ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน)

4) การเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการพัฒนาวิชาชีพและการสร้างห้องเรียนแห่งความใคร่รู้

(วัตถุประสงค์ข้อนี้มุ่งหวังให้ครูภาษาไทยเกิดความมั่นใจและกล้าที่จะก้าวออกจากความคุ้นเคยของรูปแบบการสอนแบบเดิม มุ่งสู่การสร้างสรรคห้องเรียนที่เต็มไปด้วยพลังแห่งการตั้งคำถาม ซึ่งวัตถุประสงค์ทั้งหมดที่กล่าวมานี้จะหล่อหลอมรวมกันเป็นเข็มทิศนำทาง ให้ครูสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนนักเรียนจากผู้รับข้อมูลแบบตั้งรับ ให้กลายเป็นนักคิด นักวิเคราะห์ และเป็นนักอ่านที่ตื่นรู้พร้อมเผชิญความท้าทายในโลกยุคดิจิทัลได้อย่างเต็มศักยภาพ)

ผลลัพธ์การเรียนรู้รายโมดูล

ผลลัพธ์การเรียนรู้ของโมดูลนี้ถือเป็นหมุดหมายสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่าน ทฤษฎีสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยมุ่งหวังให้ครูผู้เข้าอบรมสามารถบูรณาการองค์ความรู้ทั้งหมดเพื่อ สร้างสรรค์แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่ทรงพลังและตอบโจทย์การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน การที่ครู สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะการอ่านตามกรอบ PISA 2025 ควบคู่ไปกับการปลูกฝัง คุณลักษณะ 4 ประการตามพระบรมราโชบาย ถือเป็นผลผลิตขั้นสูงสุดที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ซึ่ง สามารถจำแนกรายละเอียดของผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังออกเป็นลำดับข้อดังต่อไปนี้

1. สมรรถนะด้านการวิเคราะห์และกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้เชิงลึก ครูผู้เข้าอบรมสามารถเขียน และกำหนดเป้าหมายในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ก้าวข้ามการท่องจำเนื้อหาไปสู่ความเข้าใจที่คงทน (Enduring Understanding) โดยสามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าผู้เรียนจะต้องบรรลุสมรรถนะการอ่านในระดับใดตาม กรอบมาตรฐานสากล ไม่ว่าจะเป็นการค้นหาข้อมูล การทำความเข้าใจ หรือการประเมินและสะท้อนคิด ควบคู่ ไปกับการระบุเป้าหมายด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จะถูกบ่มเพาะผ่านตัวบทอ่านนั้นๆ เช่น การมีทัศนคติ ที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง หรือการเป็นพลเมืองที่ดี การกำหนดเป้าหมายที่เฉียบคมนี้จะเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้ แผนการจัดการเรียนรู้มีทิศทางที่ชัดเจนและไม่หลงทางไปกับกิจกรรมที่ปราศจากจุดมุ่งหมาย

2. สมรรถนะด้านการออกแบบหลักฐานการเรียนรู้และการประเมินผลตามสภาพจริง ครูสามารถ ประยุกต์ใช้หลักการออกแบบย้อนกลับ (Backward Design) ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยสามารถ ออกแบบภาระงานหรือชิ้นงานที่สะท้อนสมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างแท้จริงก่อนที่จะวางแผนกิจกรรมการสอน นอกจากนี้ครูยังสามารถสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล เช่น เกณฑ์การประเมินแบบรูบริก (Rubric) ที่ ครอบคลุมทั้งมิติความฉลาดรู้ด้านการอ่านและมิติพฤติกรรมบ่งชี้ทางคุณธรรม ซึ่งเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ ยืนยันว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. สมรรถนะด้านการคัดสรรตัวบทและการสร้างชุดคำถามแบบไต่ระดับ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ครู สร้างขึ้นจะสะท้อนให้เห็นถึงความพิถีพิถันในการเลือกสรรบทอ่านที่มีความท้าทาย มีความร่วมสมัย และมี ประเด็นที่เอื้อต่อการคิดเชิงวิพากษ์ ครูสามารถนำเสนอตัวบทที่หลากหลายทั้งตัวบทต่อเนื่อง ตัวบทไม่ต่อเนื่อง และตัวบทขัดแย้ง พร้อมทั้งสามารถออกแบบชุดคำถาม (Scaffolding Questions) ที่ไล่เรียงระดับความ ซับซ้อนเพื่อทำหน้าที่เป็นนั่งร้านทางปัญญา คอยพยุงให้ผู้เรียนก้าวจากความเข้าใจระดับพื้นผิวไปสู่การประเมิน คุณค่าและสะท้อนความคิดได้อย่างลุ่มลึก

5. สมรรถนะด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างความขัดแย้งทางปัญญา ครูสามารถเขียน รายละเอียดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่พลิกบทบาทของผู้เรียนจากผู้รับฟังให้ กลายเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ แผนการจัดการเรียนรู้จะปรากฏขั้นตอนการจัดวงอภิปราย การจำลองสถานการณ์ หรือการแก้ปัญหาจากกรณีศึกษา ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนต้องสืบค้นข้อมูล ชั่งน้ำหนักเหตุผล และตัดสินใจทาง ศิลธรรม กระบวนการเหล่านี้จะช่วยเปิดพื้นที่ปลอดภัยให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบค่านิยมของตนเอง รับฟัง ความเห็นต่าง และพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะการมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงและมี คุณธรรม

แก่นและปรัชญาของการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

แก่นและปรัชญาของการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับคือ เพื่อการพัฒนาระดับสมรรถนะการอ่านของเยาวชนไทย การนำแนวคิดการออกแบบเพื่อความเข้าใจ ซึ่งมีหัวใจสำคัญคือกระบวนการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับมาใช้จึงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูงสุด กระบวนทัศน์นี้ท้าทายวิถีปฏิบัติเดิมของครูผู้สอนโดยสิ้นเชิง ด้วยการเสนอให้เริ่มต้นคิดจากจุดหมายปลายทางก่อนที่จะวางแผนการเดินทาง ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

ขั้นที่ 1 การกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการ

ขั้นที่ 2 การกำหนดหลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการสอน

แนวทางการพัฒนานักเรียนประจำโมดูล: การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

ตัวอย่างการออกแบบหน่วยการเรียนรู้เชิงสมรรถนะด้านการอ่านด้วยกระบวนการย้อนกลับ

ตัวอย่างการออกแบบหน่วยการเรียนรู้วิชาภาษาไทยนี้ กำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ว่า "พลวัตภาษาไทยในสื่อร่วมสมัยและการรู้เท่าทันมายาคติ"

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการ ในขั้นตอนนี้ ให้ครูผู้สอนตั้งเป้าหมายที่ครอบคลุมทั้งสมรรถนะ PISA ประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ประการ และเป้าหมายประจำหน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

ความเข้าใจที่คงทน ผู้เรียนเข้าใจว่าสื่อร่วมสมัยมักมีการใช้ภาษาเพื่อสร้างวาทกรรมและมายาคติทางสังคม การอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลคืออาวุธสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดีในยุคดิจิทัล ซึ่งจะช่วยสร้างพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงและมีคุณธรรม

คำถามสำคัญ ภาษาในสื่อสังคมออนไลน์ถูกใช้เพื่อชี้นำความคิดของเราอย่างไร เราจะสามารถแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากอคติของผู้เขียนได้อย่างไร และในฐานะพลเมืองที่ดี เราควรมีท่าทีตอบสนองต่อวาทกรรมที่สร้างความเกลียดชังบนโลกออนไลน์อย่างไร

สมรรถนะที่คาดหวัง ผู้เรียนสามารถประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ตรวจสอบอคติที่ซ่อนอยู่ในตัวบท และสะท้อนคิดถึงผลกระทบของข้อความนั้นต่อสังคม

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดหลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้สอนออกแบบภาระงานที่ซับซ้อนเพื่อเป็นหลักฐานว่าผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย

ภาระงานหลัก ให้ผู้เรียนสวมบทบาทเป็นบรรณาธิการข่าวตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยจำลองสถานการณ์ข่าวปลอมหรือบทความเชิงโต้แย้งที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางวัฒนธรรมหรือการพัฒนาท้องถิ่น ผู้เรียนจะต้องเขียนบทความบรรณาธิการเพื่อวิพากษ์ข้อคิดที่ซ่อนอยู่ในข่าวนั้น พร้อมทั้งนำเสนอหลักฐานพยานที่น่าเชื่อถือมาหักล้าง

เกณฑ์การประเมิน RUBRIC จะถูกออกแบบมาเพื่อประเมินทั้งทักษะทางภาษาและคุณธรรม โดยระดับดีเยี่ยมต้องแสดงให้เห็นถึงการใช้เหตุผลเชิงตรรกะในการวิพากษ์ตัวบท ควบคู่ไปกับการใช้ภาษาที่เคารพความแตกต่างและแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมโดยไม่ใช้อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการสอน เมื่อทราบเป้าหมายและหลักฐานชิ้นงานที่ต้องการแล้ว ผู้สอนจึงลงมือออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเป็นนั่งร้านพยุ้งผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จ

สัปดาห์ที่ 1 นำเสนอบทอ่านสั้นๆ สองชิ้นที่มีเนื้อหาขัดแย้งกัน เพื่อกระตุ้นความสนใจและสอนทักษะการค้นหาและดึงข้อมูล พร้อมชวนอภิปรายเบื้องต้นว่าบทอ่านใดมีความน่าเชื่อถือมากกว่ากัน

สัปดาห์ที่ 2 สอนเทคนิคการแยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น รวมถึงการสังเกตการใช้คำคุณศัพท์หรือคำกริยาที่แฝงอคติของผู้เขียน ผ่านกรณีศึกษาจากข่าวออนไลน์

สัปดาห์ที่ 3 จัดวงอภิปรายจำลองสถานการณ์ทางจริยธรรม ให้นักเรียนถกเถียงประเด็นในตัวบท โดยใช้ข้อมูลอ้างอิงและเปิดพื้นที่รับฟังความเห็นต่าง เพื่อบ่มเพาะความมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงและมีคุณธรรม

สัปดาห์ที่ 4 นักเรียนลงมือปฏิบัติการะงานหลักในการเป็นบรรณาธิการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาชิ้นงานให้สมบูรณ์

กระบวนการดังกล่าวไม่ใช่เพียงเทคนิคการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ แต่เป็นการปฏิวัติวิธีคิดของครูผู้สอน ให้ก้าวพ้นจากการเป็นเพียงผู้ถ่ายทอดเนื้อหา ไปสู่การเป็นนักออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ ที่สามารถประสานศาสตร์แห่งการวิเคราะห์ภาษาเข้ากับศิลปะแห่งการกลมเกลียวจิตใจมนุษย์

การออกแบบชุดข้อสอบ PISA ที่บูรณาการคุณลักษณะ 4 ประการ

ตัวอย่างที่ 1

การบูรณาการคุณลักษณะ "การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง" และ "การเป็นพลเมืองที่ดี"

รูปแบบตัวบท: ตัวบทหลากหลายแหล่ง (Multiple Texts)

ประเด็น “พลวัตของภาษาถิ่นกับกระแสการท่องเที่ยวท้องถิ่น”

บทอ่านแหล่งที่ 1 โพสต์จากสมาคมผู้ประกอบการรุ่นใหม่

หัวข้อ ก้าวสู่สากล ตลาดชุมชนต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด

ในยุคที่การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ชุมชนของเรากำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม อุปสรรคสำคัญที่ทำให้เราไม่สามารถกอบโกยรายได้ได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยคือ "กำแพงภาษา" การที่ตลาดชุมชนของเรายังคงใช้ป้ายชื่อร้านเมนูอาหาร และป้ายบอกทางเป็นภาษาไทยผสมกับภาษาถิ่น ทำให้เกิดความสับสนและไม่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ต้องการความสะดวกสบาย

สมาคมผู้ประกอบการจึงขอเสนอแคมเปญ "ตลาดอินเตอร์เพื่อเศรษฐกิจชุมชน" โดยรณรงค์ให้ร้านค้าทุกแห่งเปลี่ยนป้ายสื่อสารทั้งหมดเป็นภาษาอังกฤษและภาษาจีนมาตรฐาน นอกจากนี้ เราควรลดการใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสารผ่านเครื่องขยายเสียงของตลาด เพราะอาจทำให้บรรยากาศดูไม่เป็นสากลและลำสมัย การปรับตัวเข้าหาความต้องการของตลาดโลกไม่ใช่การสูญเสียตัวตน แต่เป็นกลยุทธ์ในการเอาตัวรอด เราต้องยอมรับความจริงว่า หากไม่มีเงินตราต่างประเทศไหลเข้ามา ชุมชนของเราก็ไม่อาจพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือสร้างงานให้ลูกหลานได้ การยึดติดกับภาษาดั้งเดิมโดยไม่สนใจความเปลี่ยนแปลงของโลกธุรกิจ ถือเป็นการปิดกั้นโอกาสแห่งความเจริญอย่างน่าเสียดาย

บทอ่านแหล่งที่ 2 บทความจากนักวิชาการด้านพลวัตภาษาและวัฒนธรรม

หัวข้อ แท้ทึพย์แห่งวิถี เสน่ห์ที่แท้จริงของการท่องเที่ยว

ท่ามกลางกระแสการพัฒนาที่มุ่งเน้นตัวเลขทางเศรษฐกิจ เรามักหลงลืมไปว่า "ทุนทางวัฒนธรรม" คือสินทรัพย์ที่ทรงคุณค่าที่สุดของชาติ ภาษาไทยและภาษาถิ่น ไม่ว่าจะเป็นภาษาอีสานใต้ ภาษาเขมรถิ่นไทย หรือภาษาส่วย มิได้เป็นเพียงเครื่องมือในการสื่อสารสาระทั่วไป ทว่ายังเป็นคลังกักเก็บภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ และจิตวิญญาณของบรรพชน งานวิจัยจากโครงการพลวัตของภาษาไทยชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า สิ่งที่ดีดุดนักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลมาเยือนชุมชนของเรา ไม่ใช่การได้เห็นป้ายภาษาอังกฤษที่พวกเขาสามารถพบเห็นได้ในทุกเมืองใหญ่ทั่วโลก แต่คือการได้สัมผัสกับ "ความแท้ทึพย์" (Authenticity) ของวิถีชีวิตดั้งเดิม

การพยายามลบล้างภาษาถิ่นออกจากพื้นที่สาธารณะเพื่อเอาใจกลุ่มทุนหรือนักท่องเที่ยว ถือเป็นการทำลายสถาปัตยกรรมทางสุนทรียะของชุมชนอย่างเลียดเย็น เมื่อเราเปลี่ยนชื่ออาหารท้องถิ่นที่มีรากศัพท์ลึกซึ้งไปเป็นคำแปลภาษาต่างประเทศที่แบนราบ เรากำลังตัดขาดสายใยที่เชื่อมโยงคนรุ่นใหม่กับรากเหง้าของพวกเขา การพัฒนาที่ยั่งยืนไม่ได้หมายถึงการกลืนกลายตนเองจนไร้สีส่น แต่คือการโอบกอดอัตลักษณ์อย่างภาคภูมิใจ เราสามารถอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวได้ด้วยการทำป้ายที่มีภาษาถิ่นตัวใหญ่สว่างาม และมีคำแปลภาษาต่างประเทศขนาดเล็กกำกับไว้ การทำเช่นนี้ไม่เพียงแต่สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ แต่ยังเป็นการประกาศเกียรติภูมิของภาษาแม่ให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลก

การตั้งประเด็นคำถามและการวิเคราะห์สมรรถนะ

คำถามระดับที่ 1 การค้นหาและดึงข้อมูล (Access and Retrieve)

คำถาม จากบทอ่านแหล่งที่ 1 สมาคมผู้ประกอบการให้เหตุผลว่าการใช้ภาษาถิ่นและภาษาไทยบนป้ายในตลาด ก่อให้เกิดผลกระทบใดต่อนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์สมรรถนะ คำถามนี้วัดทักษะพื้นฐานในการกวาดสายตา (Scanning) เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่ระบุไว้ชัดเจน ผู้เรียนต้องไม่นำความเห็นส่วนตัวมาปนและตอบได้ตรงประเด็นว่า ทำให้เกิดความสับสนและไม่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

คำถามระดับที่ 2 การรวบรวมและทำความเข้าใจ (Integrate and Interpret)

คำถาม หากพิจารณาการให้คุณค่าของคำว่า "การพัฒนาชุมชน" บทอ่านแหล่งที่ 1 และบทอ่านแหล่งที่ 2 มีจุดยืนที่แตกต่างกันอย่างไร จงอธิบายเปรียบเทียบ

การวิเคราะห์สมรรถนะ ทำทนายให้ผู้เรียนเชื่อมโยงข้อมูลข้ามตัวบท เพื่อตีความนัยยะแฝง ผู้เรียนต้องสามารถสังเคราะห์ได้ว่า แหล่งที่ 1 มองการพัฒนาในเชิงวัตถุนิยมและทุนนิยม (การกอบโกยรายได้) ส่วนแหล่งที่ 2 มองการพัฒนาในเชิงจิตวิญญาณและความยั่งยืนทางวัฒนธรรม

คำถามระดับที่ 3 การประเมินและสะท้อนคิด (Reflect and Evaluate)

คำถาม หากนักเรียนได้รับเลือกเป็นประธานสภาเยาวชนประจำท้องถิ่น ที่ต้องนำเสนอทางออกเพื่อยุติข้อขัดแย้งนี้ต่อนายกเทศมนตรี นักเรียนจะเสนอแผนประนีประนอม (Compromise Plan) อย่างไรเพื่อรักษาสมดุลระหว่าง "การอำนวยความสะดวกเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ" และ "การอนุรักษ์ความภาคภูมิใจในรากเหง้าทางภาษา" จงอธิบายแนวทางพร้อมอ้างอิงเหตุผลจากตัวบททั้งสองแหล่ง

การวิเคราะห์สมรรถนะและการบูรณาการคุณลักษณะ นี่คือการถามขั้นสูงสุดที่จำลองการทำงานที่ของพลเมือง ผู้เรียนจะถูกประเมิน "การเป็นพลเมืองที่ดี" ผ่านความสามารถในการรับฟังความเห็นต่าง และเสนอทางออกที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ควบคู่กับการประเมิน "การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง" โดยดูจากความตระหนักรู้และห่วงใยในมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การตอบคำถามนี้ต้องใช้ตรรกะที่รัดกุมและวุฒิภาวะทางอารมณ์ขั้นสูง

ตัวอย่างที่ 2

การบูรณาการคุณลักษณะ "การมีงานทำและมีอาชีพ" และ "การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงและมีคุณธรรม"

รูปแบบตัวบท: ตัวบทหลากหลายแหล่ง (Multiple Texts)

ประเด็น “นวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์กับจริยธรรมในการสร้างสรรค์ผลงาน”

บทอ่านแหล่งที่ 1 บทความเชิงเทคโนโลยีจากนิตยสารธุรกิจยุคใหม่

หัวข้อ AI เปลี่ยนโลก ผู้ช่วยอัจฉริยะที่ธุรกิจคอนเทนต์ต้องมี

การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งยิ่งใหญ่กำลังเกิดขึ้นบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ของเรา เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ (Generative AI) ได้พัฒนามาถึงจุดที่สามารถสร้างสรรค์งานเขียน บทความโฆษณา นิทาน หรือแม้แต่การแปลวรรณกรรมได้อย่างรวดเร็วและเป็นธรรมชาติใกล้เคียงกับมนุษย์ บริษัทเอเจนซีโฆษณาชั้นนำหลายแห่งเริ่มหันมาใช้ระบบ AI แทนการจ้างนักเขียนคอนเทนต์ (Copywriter) แบบเต็มเวลา เนื่องจาก AI สามารถผลิตงานได้ตลอด 24 ชั่วโมงโดยไม่มีข้อเรียกร้อง ไม่มีการเหนื่อยล้า และที่สำคัญคือสามารถลดต้นทุนการผลิตของบริษัทได้มากกว่าร้อยละ 50

เทคโนโลยีนี้ช่วยให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กสามารถผลิตสื่อโฆษณาที่มีคุณภาพระดับมืออาชีพเพื่อแข่งขันในตลาดโลกได้อย่างทัดเทียม นวัตกรรม AI จึงไม่ใช่ศัตรูที่มาแย่งงานมนุษย์ แต่เป็นเครื่องมืออันทรงพลังที่จะช่วยเร่งกระบวนการทางความคิด ลดขั้นตอนที่ซ้ำซากจำเจ และปลดล็อกขีดจำกัดทางธุรกิจ ในโลกทุนนิยมที่หมุนไปอย่างรวดเร็ว องค์กรที่ปฏิเสธเทคโนโลยีเหล่านี้คือองค์กรที่กำลังนับถอยหลังสู่ความล่มสลาย การยอมรับและเรียนรู้ที่จะควบคุม AI จึงเป็นทักษะแห่งอนาคตที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

บทอ่านแหล่งที่ 2 แถลงการณ์เปิดผนึกจากเครือข่ายนักเขียนและศิลปินอิสระ

หัวข้อ จิตวิญญาณที่ถูกคัดลอก วิกฤตจริยธรรมในยุคเครื่องจักรคิดเป็น

เราไม่ได้กำลังเผชิญหน้ากับนวัตกรรม แต่เรากำลังเผชิญกับการโจรกรรมทางทรัพย์สินทางปัญญาที่แนบเนียนที่สุดในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ ความอัจฉริยะของระบบปัญญาประดิษฐ์ที่หลายคนยกย่องนั้น แท้จริงแล้วถูกสร้างขึ้นจากการนำผลงานเขียน บทกวี และวรรณกรรมนับล้านชิ้นของนักสร้างสรรค์ทั่วโลก ไปป้อนเข้าสู่ระบบประมวลผล (Train data) โดยที่เจ้าของผลงานไม่เคยรับรู้ ไม่เคยให้ความยินยอม และไม่เคยได้รับค่าลิขสิทธิ์แม้แต่บาทเดียว

การผลักดันให้ใช้ AI อย่างเสรีโดยปราศจากกฎหมายควบคุมจริยธรรม ไม่เพียงแต่ทำลายความมั่นคงทางอาชีพของนักเขียนอิสระนับแสนชีวิต แต่ยังสร้างความเสียหายต่อคุณค่าเชิงลึกของงานศิลปะ งานเขียนของมนุษย์เกิดจากการตกผลึกทาง

ความรู้สึก ความเจ็บปวด และความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ซึ่งเป็นสิ่งที่ชุดคำสั่งทางคอมพิวเตอร์ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ สังคมที่มุ่งเน้นแต่การผลิตคอนเทนต์ให้ได้ปริมาณมากๆ ด้วยต้นทุนต่ำสุด โดยไม่สนใจความถูกต้องทางศีลธรรม จะกลายเป็นสังคมที่ฉาบฉวยและสูญเสียความเป็นมนุษย์ไปในที่สุด เราขอเรียกร้องให้ผู้บริโภคและภาคธุรกิจตระหนักถึงคุณค่าของหยาดเหงื่อแรงงานมนุษย์ และหยุดสนับสนุนการละเมิดสิทธิที่ซ่อนตัวอยู่ภายใต้คำว่านวัตกรรม

การตั้งประเด็นคำถามและการวิเคราะห์สมรรถนะ

คำถามระดับที่ 1 การค้นหาและดึงข้อมูล (Access and Retrieve)

คำถาม จากบทอ่านแหล่งที่ 1 การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้สร้างคอนเทนต์ ก่อให้เกิดความได้เปรียบทางธุรกิจในระดับใดบ้าง จงระบุมา 2 ประการ

การวิเคราะห์สมรรถนะ ผู้เรียนต้องแสวงหาข้อความที่ระบุผลประโยชน์ทางธุรกิจโดยตรง เช่น การลดต้นทุนการผลิต และความสามารถในการทำงานตลอด 24 ชั่วโมง โดยไม่ใช้การอนุมาน

คำถามระดับที่ 2 การรวบรวมและทำความเข้าใจ (Integrate and Interpret)

คำถาม การให้คุณค่ากับคำว่า "ผลงานเขียน" ในมุมมองของนิตยสารธุรกิจ (แหล่งที่ 1) แตกต่างจากมุมมองของเครือข่ายนักเขียน (แหล่งที่ 2) อย่างไร จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างการใช้คำศัพท์ที่สะท้อนอคติของผู้เขียนทั้งสองฝ่าย

การวิเคราะห์สมรรถนะ วัดการเปรียบเทียบและการรู้เท่าทันกลวิธีทางภาษา ผู้เรียนต้องระบุได้ว่า แหล่งที่ 1 มองงานเขียนเป็น "สินค้า" ที่เน้นความเร็วและกำไร (ใช้คำว่า ชิดจำกัดทางธุรกิจ, เครื่องมือ) ส่วนแหล่งที่ 2 มองงานเขียนเป็น "ทรัพย์สินทางปัญญาและจิตวิญญาณ" (ใช้คำว่า ความเจ็บปวด, โจรกรรม)

คำถามระดับที่ 3 การประเมินและสะท้อนคิด (Reflect and Evaluate)

คำถาม หากนักเรียนเฝ้าฝันที่จะประกอบอาชีพในสายงานนักเขียนหรือนักสื่อสารมวลชน นักเรียนจะมีวิสัยทัศน์ในการปรับตัวเพื่อรับมือกับระบบ AI อย่างไรให้อยู่รอดในตลาดแรงงาน และนักเรียนจะตั้งกฎเหล็กทางจริยธรรมให้ตนเองอย่างไรในการใช้เครื่องมือเหล่านี้เพื่อไม่ให้เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น จงอธิบายโดยใช้แนวคิดจากบทอ่าน

การวิเคราะห์สมรรถนะและการบูรณาการคุณลักษณะ คำถามนี้กระตุ้นให้ผู้เรียนฉายภาพอนาคตของตนเอง เป็นการประเมิน "การมีงานทำและมีอาชีพ" ผ่านความสามารถในการปรับตัวและสร้างทักษะใหม่ ควบคู่กับการประเมิน "การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงและมีคุณธรรม" ผ่านการสะท้อนความซื่อสัตย์สุจริตและการตระหนักรู้ถึงเส้นแบ่งทางจริยธรรมในการทำงาน ผู้เรียนจะได้ฝึกฝนการใช้เหตุผลเพื่อรักษาสมดุลระหว่างความก้าวหน้าทางวิชาชีพและความถูกต้องทางศีลธรรม

กิจกรรมท้ายโมดูลที่ 3

ผู้ออกแบบการเรียนรู้ด้วยแนวคิดย้อนกลับ (Backward Design)

(ดูในเอกสารใบงาน)

โมดูลที่ 4 การวัดและประเมินผลด้านการอ่านตามแนวทาง PISA 2025

วัตถุประสงค์ประจำโมดูล:

- 1) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการประเมินเชิงสถานการณ์ (ครูผู้เข้าอบรมจะต้องสามารถวิเคราะห์และอธิบายหลักการสร้างข้อสอบสถานการณ์ ที่เชื่อมโยงความฉลาดรู้ด้านการอ่านตามกรอบ PISA 2025 เข้ากับบริบททางสังคมได้อย่างถ่องแท้)
- 2) เพื่อพัฒนาทักษะการคัดเลือกและออกแบบชุดตัวบทสำหรับประเมินผล (ครูผู้เข้าอบรมจะต้องสามารถคัดเลือกและจัดโครงสร้างชุดบทอ่านที่หลากหลาย ทั้งตัวบทต่อเนื่อง ตัวบทไม่ต่อเนื่อง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวบทหลากหลายแหล่ง (Multiple Texts) ที่มีนัยยะแฝงหรือข้อมูลที่ขัดแย้งกัน เพื่อนำมาใช้เป็นสนามทดสอบทางปัญญาในข้อสอบสถานการณ์)
- 3) เพื่อออกแบบข้อคำถามแบบไต่ระดับกระบวนการทางปัญญา (ครูผู้เข้าอบรมจะต้องสามารถเขียนข้อคำถามที่ท้าทายกระบวนการคิดของผู้เรียนได้อย่างแหลมคม รัดกุม และไม่กำกวม โดยคำถามที่สร้างขึ้นต้องครอบคลุมสมรรถนะทั้ง 3 ระดับตามมาตรฐานสากล ได้แก่ การค้นหาและดึงข้อมูล การรวบรวมและทำความเข้าใจ และการประเมินและสะท้อนคิด)
- 4) เพื่อสร้างเกณฑ์การประเมินแบบรูบริก (Rubric) ที่ครอบคลุมทุกมิติ (ครูผู้เข้าอบรมจะต้องสามารถออกแบบและสร้างเกณฑ์การให้คะแนนที่สามารถใช้วัดความซับซ้อนของคำตอบแบบอัตนัยได้ ครูจะได้ฝึกฝนการเขียนคำอธิบายระดับคุณภาพ (Descriptors) ทั้งในรูปแบบรูบริกแบบแยกองค์ประกอบ (Analytic Rubric) และแบบองค์รวม (Holistic Rubric) ที่สามารถประเมินร่องรอยการคิดเชิงตรรกะ ควบคู่ไปกับการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้ทางคุณธรรม เช่น ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรมและยุติธรรม)
- 5) เพื่อเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการประเมินเพื่อพัฒนา (วัตถุประสงค์ข้อนี้มุ่งหวังให้ครูผู้เข้าอบรมตระหนักถึงคุณค่าของการวัดและประเมินผลในฐานะเครื่องมือวินิจฉัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ไม่ใช่เพียงเพื่อการตัดสินได้ตก ครูจะต้องสามารถนำผลที่ได้จากการใช้เกณฑ์ประเมินสถานการณ์ มาให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียน เพื่อยกระดับความฉลาดรู้ด้านการอ่านและปรับปรุงกระบวนการคิดของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง)

ผลลัพธ์การเรียนรู้รายโมดูล

การประเมินผลถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะบ่งชี้ว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ในโมดูลที่ 4 นี้ ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังสูงสุดคือการที่ครูผู้เข้าอบรมสามารถแปรเปลี่ยนองค์ความรู้เชิงทฤษฎีให้กลายเป็นเครื่องมือวัดผลในเชิงปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยจะต้องก้าวข้ามการออกข้อสอบแบบปรนัยที่วัดเพียงความจำระดับผิวพรรณ ไปสู่การสร้างชุดข้อสอบเชิงสถานการณ์ (Situational Assessment) ที่ท้าทายกระบวนการคิดวิพากษ์ ควบคู่ไปกับการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Rubric) ที่สามารถสะท้อนทั้งความฉลาดรู้ด้านการอ่านและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4 ประการตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาได้อย่างเที่ยงตรงและยุติธรรม

เพื่อให้การพัฒนาสมรรถนะของครูเป็นไปอย่างมีระบบ ผลลัพธ์การเรียนรู้ในหัวข้อนี้จึงถูกกำหนดไว้ 3 ประการหลัก ซึ่งครูผู้เข้าอบรมจะต้องแสดงให้เห็นประจักษ์ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ดังนี้

1. สมรรถนะด้านการออกแบบและคัดเลือกตัวบท (Text Selection and Design) ครูสามารถคัดเลือกหรือจำลองตัวบทหลากหลายแหล่ง (Multiple Texts) ที่มีความขัดแย้งเชิงความคิด มีความร่วมสมัย และมีประเด็นที่เอื้อต่อการบูรณาการคุณลักษณะทางสังคม เช่น ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือพลวัตทางเศรษฐกิจ

2. สมรรถนะด้านการสร้างชุดคำถาม (Cognitive Scaffolding Questioning) ครูสามารถตั้งข้อคำถามแบบอัตนัยประยุกต์ที่ไล่ระดับความซับซ้อนตามกระบวนการทางปัญญาของ PISA 2025 ตั้งแต่ระดับการค้นหาและดึงข้อมูล การรวบรวมและทำความเข้าใจ ไปจนถึงระดับสูงสุดคือการประเมินและสะท้อนคิด (OECD, 2024)

3. สมรรถนะด้านการสร้างเกณฑ์การประเมิน (Rubric Construction) ครูสามารถออกแบบเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (Analytic Rubric) ที่ระบุคำอธิบายระดับคุณภาพ (Descriptors) ได้อย่างชัดเจน ไม่กำกวม โดยสามารถประเมินทั้งมิติการใช้เหตุผลเชิงตรรกะทางภาษาและมิติการแสดงออกถึงวุฒิภาวะทางคุณธรรมตามพระบรมราโชบาย (ทศนา แคมมณี, 2564)

แนวทางการพัฒนาครูผู้สอนประจำโมดูล: การวัดและประเมินผลด้านการอ่านตามแนวทาง PISA 2025

ชื่อชุดหัวข้อการอ่าน: วิกฤตเส้นไหมท้องถิ่น ท่ามกลางพายุฟาสต์แฟชั่น

รูปแบบตัวบท: ตัวบทหลากหลายแหล่ง (Multiple Texts)

บทอ่านแหล่งที่ 1: ลักษณะตัวบทไม่ต่อเนื่อง

อินโฟกราฟิกโฆษณาจากแพลตฟอร์มขายสินค้าออนไลน์ต่างชาติ

ภาพโฆษณาเสื้อผ้าพิมพ์ลายไทยประยุกต์ที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีข้อความพาดหัวว่า "สวยล้ำนำเทรนด์ ด้วยลายไทยในราคาเพียง 99 บาท" พร้อมระบุข้อมูลประกอบว่า สินค้าผลิตจากเส้นใยสังเคราะห์ (โพลีเอสเตอร์) เน้นการผลิตจำนวนมากเพื่อลดต้นทุน สามารถสั่งซื้อและจัดส่งถึงหน้าบ้านภายใน 24 ชั่วโมง โฆษณานี้มียอดสั่งซื้อกว่าแสนชิ้นในเวลาเพียงหนึ่งสัปดาห์

บทอ่านแหล่งที่ 2: ลักษณะตัวบทต่อเนื่อง

บทความสัมภาษณ์ "ยายม้วน" ช่างทอผ้าไหมแห่งอำเภอนาโพธิ์

ผ้าทอแต่ละผืนของยาย มันไม่ใช่แค่เสื้อผ้าหรือกะลูก แต่มันคือลมหายใจของบรรพบุรุษ กว่าจะได้เส้นไหมแต่ละเส้น เราต้องปลูกหม่อน เลี้ยงไหม นำมาสาว ย้อมสีจากเปลือกไม้ธรรมชาติ แล้วค่อยๆ ทอด้วยกี่กระตุกทีละเส้น ใช้เวลาเป็นเดือน ๆ กว่าจะได้สักผืน มันเป็นงานที่ต้องใช้ความอดทนและเคารพธรรมชาติ แต่เดี๋ยวนี้เด็กรุ่นใหม่หันไปซื้อเสื้อผ้าโรงงานที่ราคาถูกและซื้อง่ายขายคล่องกันหมด ผ้าทอมือของกลุ่มแม่บ้านเราก็อขายไม่ออก เด็กรุ่นใหม่ในหมู่บ้านก็ทิ้งกี่ทอผ้าเข้าไปหางานทำในเมืองหลวงกันหมด ยายกลัวเหลือเกินว่าภูมิปัญญาที่ส่งต่อกันมานับร้อยปีจะสูญหายไปพร้อมกับคนรุ่นยาย"

การวัดและประเมินผลการอ่านตามแนวทาง PISA 2025 จากชุดการอ่านตัวอย่าง

จากชุดหัวข้อการอ่าน: วิกฤตเส้นไหมท้องถิ่น ท่ามกลางพายุพาสต์แฟชั่น ที่เป็นรูปแบบตัวบทหลากหลายแหล่ง (Multiple Texts) โดย บทอ่านแหล่งที่ 1 เป็นลักษณะตัวบทไม่ต่อเนื่อง เรื่อง อินโฟกราฟิกโฆษณาจากแพลตฟอร์มขายสินค้าออนไลน์ต่างชาติ และ บทอ่านแหล่งที่ 2 เป็นลักษณะตัวบทต่อเนื่อง เรื่อง บทความสัมภาษณ์ "ยายม้วน" ช่างทอผ้าไหมแห่งอำเภอนาโพธิ์ มีวิธีการวัดและประเมินผลการอ่านตามแนวทาง PISA 2025 ดังนี้

หลักการสร้างชุดข้อสอบและเกณฑ์การให้คะแนน (Rubric) เชิงบูรณาการ

เพื่อให้ครูผู้สอนเห็นภาพความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติอย่างลึกซึ้ง จึงขอเสนอตัวอย่างชุดข้อสอบเชิงสถานการณ์ที่ออกแบบมาเพื่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยใช้บริบทความขัดแย้งระหว่างกระแสทุนนิยมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นประเด็นที่สามารถบูรณาการความฉลาดรู้ด้านการอ่านเข้ากับคุณลักษณะ "การมีงานทำและมีอาชีพ" และ "การเป็นพลเมืองที่ดี" ได้อย่างทรงพลัง

หลักการออกแบบชุดคำถามตามกรอบ PISA

ครูผู้สอนได้เรียนรู้วิธีการตั้งคำถามจากบทอ่านข้างต้นให้ครอบคลุมกระบวนการคิดทั้ง 3 ระดับดังนี้

ข้อคำถามที่ 1 (สมรรถนะการค้นหาและดึงข้อมูล - Access and Retrieve)

คำถาม จากบทอ่านแหล่งที่ 1 สืบค้นจากแพลตฟอร์มออนไลน์ใช้กลยุทธ์ใดบ้างในการดึงดูดผู้บริโภคยุคใหม่ จงระบุอย่างน้อย 2 ประการ

วิเคราะห์จุดประสงค์ เพื่อทดสอบทักษะพื้นฐานในการกวาดสายตาและดึงข้อมูลเชิงประจักษ์ (ข้อเท็จจริง) จากตัวบทไม่ต่อเนื่อง

แนวคำตอบ กลยุทธ์ที่ใช้คือ การตั้งราคาที่ถูกมาก (99 บาท) และความรวดเร็วในการจัดส่ง (ภายใน 24 ชั่วโมง)

ข้อคำถามที่ 2 (สมรรถนะการรวบรวมและทำความเข้าใจ - Integrate and Interpret)

คำถาม แนวคิดเรื่อง "คุณค่าของเสื้อผ้า" ในมุมมองของแพลตฟอร์มออนไลน์ (แหล่งที่ 1) แตกต่างจากมุมมองของยายม้วน (แหล่งที่ 2) อย่างไร จงอธิบายเปรียบเทียบ

วิเคราะห์จุดประสงค์ เพื่อทดสอบความสามารถในการสังเคราะห์ข้อมูลจากสองแหล่งที่มีความขัดแย้งกัน และตีความนัยยะสำคัญที่ซ่อนอยู่ในตัวบท

แนวคำตอบ แพลตฟอร์มออนไลน์ให้คุณค่าเสื้อผ้าในเชิง "วัตถุนิยมและทุนนิยม" คือเน้นความรวดเร็ว ราคาถูก และกระแสนิยมชั่วคราว ในขณะที่ยายม้วนให้คุณค่าเสื้อผ้าในเชิง "จิตวิญญาณและวัฒนธรรม" โดยมองว่าเป็นงานศิลปะที่ต้องใช้ความอดทน ผูกพันกับธรรมชาติ และเป็นมรดกทางภูมิปัญญา

ข้อคำถามที่ 3 (สมรรถนะการประเมินและสะท้อนคิด บูรณาการคุณลักษณะ - Reflect and Evaluate)

คำถาม หากนักเรียนเป็นผู้นำเยาวชนคนรุ่นใหม่ในชุมชนอำเภอนาโพธิ์ นักเรียนจะมีแนวทางในการแก้ไขวิกฤตนี้อย่างไร เพื่อรักษาสมดุลระหว่าง "การอนุรักษ์มรดกทางภูมิปัญญาของยายม้วน" และ "การสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้ชุมชนแข่งขันได้ในยุคดิจิทัล" จงอธิบายแนวทางพร้อมให้เหตุผลสนับสนุนโดยอ้างอิงข้อมูลจากบทอ่านทั้งสองแหล่ง

วิเคราะห์จุดประสงค์ นี่คือการถามขั้นสูงสุดที่ท้าทายให้ผู้เรียนสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ประเมินความขัดแย้ง และสะท้อนคุณลักษณะ "การเป็นพลเมืองที่ดี" ที่ไม่ทอดทิ้งชุมชน ควบคู่กับ "การมีงานทำและมีอาชีพ" ที่ต้องรู้จักประยุกต์ใช้ทักษะในโลกยุคใหม่

การสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (Analytic Rubric)

สำหรับข้อคำถามที่ 3 ซึ่งเป็นข้อสอบอัตนัยประยุกต์ขั้นสูง ครูผู้เข้าอบรมจะต้องสร้างรูบริกเพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการตรวจให้คะแนนและให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน โดยแบ่งมิติการประเมินออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ มิติความฉลาดรู้ด้านการอ่าน และมิติการบูรณาการคุณลักษณะ

เกณฑ์การประเมินคำตอบข้อที่ 3 (ระดับคะแนน 3 - 1)

มิติที่ 1 ความฉลาดรู้ด้านการอ่านตามกรอบ PISA (การประเมินและสะท้อนคิด)

ระดับ 3 (ดีเยี่ยม) ผู้เรียนสามารถนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาที่มีความเป็นไปได้สูงและมีความคิดสร้างสรรค์ มีการอ้างอิงข้อมูลเชิงประจักษ์จากบทอ่านทั้งสองแหล่ง (เช่น นำข้อได้เปรียบเรื่องการตลาดออนไลน์จากแหล่งที่ 1 มาประยุกต์ใช้กับคุณค่าภูมิปัญญาในแหล่งที่ 2) การให้เหตุผลมีตรรกะที่สมบูรณ์ นำหนักข้อได้แย้งมีความสมดุลและปราศจากอคติ

ระดับ 2 (ดี) ผู้เรียนนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาได้สมเหตุสมผล แต่การอ้างอิงหลักฐานสนับสนุนยังเอนเอียงไปทางบทอ่านแหล่งใดแหล่งหนึ่งมากเกินไป หรือนำข้อมูลจากบทอ่านมาสนับสนุนข้อโต้แย้งของตนเองได้ไม่ครบถ้วน

ระดับ 1 (ต้องปรับปรุง) ผู้เรียนนำเสนอแนวทางเลื่อนลอย ไม่มีความเป็นไปได้ หรือตอบโดยใช้ความรู้สึกส่วนตัวเป็นหลัก ไม่มีการเชื่อมโยงหรืออ้างอิงข้อมูลจากบทอ่านมาสนับสนุนเหตุผลของตนเองเลย

มิติที่ 2 การบูรณาการคุณลักษณะ 4 ประการ (การมีอาชีพ และ การเป็นพลเมืองที่ดี)

ระดับ 3 (ดีเยี่ยม) ข้อเสนอแนะของผู้เรียนสะท้อนวิสัยทัศน์ในการประกอบอาชีพยุคใหม่ (เช่น การทำธุรกิจเพื่อสังคม Social Enterprise หรือการนำผ้าไหมมาออกแบบให้ทันสมัยเพื่อเพิ่มมูลค่า) ควบคู่ไปกับการสะท้อนจิตสำนึกของพลเมืองที่ดี ที่ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและการดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนอย่างลึกซึ้ง

ระดับ 2 (ดี) ข้อเสนอแนะของผู้เรียนสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามที่จะแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน แต่แนวทางอาจมุ่งเน้นที่ผลกำไรเป็นหลักจนละเลยมิติของการอนุรักษ์รากเหง้าทางวัฒนธรรม หรือมุ่งเน้นการอนุรักษ์จนละเลยความเป็นไปได้ในการแข่งขันทางธุรกิจ

ระดับ 1 (ต้องปรับปรุง) ข้อเสนอแนะไม่สะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อชุมชน ไม่แสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่มุ่งมั่นในการแก้ปัญหาทางสังคม หรือใช้ถ้อยคำที่แสดงถึงการยอมจำนนต่อกระแสทุนนิยมโดยไม่คิดที่จะประยุต์หรือพัฒนาทักษะวิชาชีพใด ๆ

จากแนวทางข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้รูปрикในการพัฒนาผู้เรียน การที่ครูผู้เข้าอบรมสามารถสร้างชุดข้อสอบและเกณฑ์การประเมินที่ซับซ้อนและรัดกุมเช่นนี้ได้ จะเป็นการยกระดับวิชาชีพครูภาษาไทยอย่างมหาศาล รูปริกที่ออกแบบมาอย่างดีจะไม่ใช่ว่าเพียงเครื่องมือสำหรับตัดเกรด แต่จะเป็นเครื่องมือในการวินิจฉัย (Diagnostic Tool) ที่ช่วยให้ครูมองเห็นจุดอ่อนและจุดแข็งในกระบวนการคิดของนักเรียนแต่ละคน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567)

เมื่อครูนำผลการประเมินตามรูปริกนี้ไปสะท้อนกลับ (Feedback) ให้นักเรียนรับทราบ นักเรียนจะเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าตนเองต้องพัฒนาทักษะการให้เหตุผลอย่างไร หรือต้องปรับเปลี่ยนมุมมองในการรับผิดชอบต่อสังคมอย่างไร การวัดและประเมินผลจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ (Assessment as Learning) ที่ช่วยเจียรไนให้เยาวชนไทยมีความแหลมคมทางปัญญาและมีความมั่นคงทางจริยธรรม พร้อมทั้งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปตามเจตนารมณ์ของการศึกษาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

กิจกรรมท้ายโมดูลที่ 4

“การวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ (PLC Feedback Form)”

(ดูในเอกสารใบงาน)

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). แนวทางการดำเนินงานตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2564). มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิม. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.
- ทิตนา แคมมณี. (2564). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวสี. (2556). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2567). ผลการประเมิน PISA 2022 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). สภาวะการศึกษาไทย ปี 2560/2561 การปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล.
- OECD. (2024). PISA 2025 reading framework. OECD Publishing.

วิทยากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สันติภาพ ชารัมย์

วุฒิการศึกษา: ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
 อีเมล: santipap.cr@bru.ac.th

อาจารย์ประยุทธ จิตรราช

วุฒิการศึกษา: ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย (วรรณคดี) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
 อีเมล: prayut.jr@bru.ac.th